

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2021-06-02
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 16146-20

PARTER

Kärande

1. Louise Agerman, 19780906-0226
Wittstocksgatan 10
115 24 Stockholm

2. Charlotte Eriksson, 19860716-0044
Bällstavägen 63 C
186 50 Vallentuna

3. Susanna Welander, 19800514-0200
Erik Dahlbergsgatan 41
115 34 Stockholm

Ombud för 1-3: Advokaten Ia Sweger och biträdande juristen Emilia Istner
Advokatfirman Sweger & Boström KB
Mailbox 553
114 11 Stockholm

Svarande

Inguna Strazdina
Malkalned Prospekts 19-68, Ogre

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokaten Douglas Bigosinski
Advokatfirman Bigosinski & Bigosinska AB
Karlavägen 71, 5 tr
114 49 Stockholm

DOMSLUT

1. Tingsrätten fastställer att det av Per Welander upprättade testamentet daterat den 13 september 2019 är ogiltigt.
2. Inguna Strazdina ska ersätta Louise Agermans, Susanna Welanders och Charlotte Erikssons rättegångskostnader med 114 013 kr, varav 88 600 kr avser ombudsarvode, samt ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

Dok.Id 2374707

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Scheelegatan 7

Telefon
08-561 651 40

E-post:
stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

3. Tingsrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) åt advokaten Douglas Bigosinski med – rätteligen räknat – 74 068 kr, varav 56 644 kr avser arbete, 2 610 kr tidspillan och 14 814 kr mervärdesskatt.
-

BAKGRUND

Per Welander avled den 25 april 2020. Han hade innan dess, den 13 september 2019, upprättat ett testamente. Testamentet bevittnades av hans grannar Reeta Preger och Leif Preger.

Per Welander efterlämnade de legala arvingarna, tillika döttrarna, Louise Agerman, Susanna Welander och Charlotte Eriksson.

Per Welander hade under sina sista levnadsår en relation med svaranden Inguna Strazdina. Av testamentet följde bl.a. att Inguna Strazdina skulle erhålla ett legat om 500 000 kr.

Twisten rör giltigheten av testamentet daterat den 13 september 2019.

YRKANDEN M.M.

Kärandena har yrkat att tingsrätten ska fastställa att Per Welanders testamentariska förordnanden i testamentet av den 13 september 2019 är utan verkan.

Inguna Strazdina har bestritt käromålet i dess helhet.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER**Kärandena**

Testamentet uppfyller inte de i 10 kap. 1 § ärvdabalken angivna formkraven med hänsyn till att de två testamentsvittnena inte visste att det var ett testamente de bevittnade. Testamentet är därför ogiltigt enligt 13 kap. 1 § ärvdabalken.

Inguna Strazdina

Formkravet enligt 10 kap. 1 § ärvdabalken för Per Welanders testamente är uppfyllda. Testamentet är således giltigt och käromålet ska ogillas på grund härav.

UTVECKLING AV TALAN**Kärandena**

Kärandena fick formellt del av testamentet när det gick igenom på förrättningsdagen den 11 juli 2020. Efter Per Welanders bortgång har kärandena träffat testamentsvittnena i samband med att Per Welanders hus skulle tömmas. Det var Leif Preger som initierade kontakt med Louise Agerman och Susanna Welanders. Under samtalet kom testamentet på tal och det visade sig då att testamentsvittnena inte var medvetna om att det var ett testamente som Per Welanders signerade när de bevittnade hans signatur. De fick ingen information om vilken typ av dokument det var och läste inte heller någon del av texten på pappret så att de därigenom fick kännedom om vilken typ av dokument det var. Att de inte hade kännedom om att det var ett testamente framgår av en skrivelse från testamentsvittnena.

Det bör i sammanhanget även nämnas att Leif Preger tidigare har bevittnat Per Welanders undertecknande av en annan handling utan att känna till vilken typ av handling det var. Leif Preger ställde inte heller vid detta tillfälle några följdfrågor eftersom han ansåg att det inte var hans "ensak", han var inte nyfiken och han hade förtroende för Per Welanders.

Leif Preger och Reeta Preger förstod inte att det var ett testamente som Per Welanders bad dem att bevittna den 13 september 2019 och de ställer sig idag tveksamma till om de hade bevittnat handlingen om de hade haft kännedom om att det var ett testamente.

Kärandena bestrider att de på något sätt har påverkat Leif Preger och Reeta Preger. De vitsordar att de har haft viss kontakt med dem men har endast fungerat som emotionellt stöd och bollplank till framförallt Leif Preger efter denna händelse. Leif Preger och Reeta Preger har uppgivit till kärandena att svarandeombudet har kontaktat dem för att genom försök till påtryckning få dem att ändra sina utsagor.

Inguna Strazdina

Per Welander och Inguna Strazdina har levt som sambor. Testamentsvittnena Leif Preger och Reeta Preger har fullföljt sina åligganden enligt lag. Testamentets giltighet kan inte ifrågasättas och Inguna Strazdina är oförhindrad att få ut sitt arv efter sambon.

Makarna Preger har i efterhand påverkats av den avlidnes legala arvingar. De har förmåtts att underteckna den av kärandena åberopade vittnesattesten utan att känna till hela sanningen. Det påverkar dock inte saken då makarna Preger har förstått att det varit ett testamente det handlade om när de bevittnade det.

UTREDNINGEN

Målet har avgjorts efter huvudförhandling.

Kärandena har åberopat partsförhör under sanningsförsäkran med Louise Agerman och Charlotte Eriksson, vittnesförhör med Reeta Preger samt uppspelning av vittnesförhör med Leif Preger i enlighet med 36 kap. 19 § rättegångsbalken.

Inguna Strazdina har åberopat partsförhör under sanningsförsäkran med sig själv samt vittnesförhör med Geza Molnar och Reeta Preger.

Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL**Utgångspunkter för tingsrättens prövning och den rättsliga regleringen**

Kärandena har gjort gällande att testamentet daterat den 13 september 2019 är ogiltigt eftersom testamentsvittnena Leif Preger och Reeta Preger inte hade kännedom om att handlingen var ett testamente. Inguna Strazdina har gjort gällande att testamentet uppfyller formkraven.

För att ett testamente ska vara giltigt ska det, enligt 10 kap. 1 § ärvdabalken, upprättas skriftligen med två vittnen. I vittnenas samtidiga närvaro ska testator skriva under testamentshandlingens eller vidkännas sin underskrift på den. Även vittnena ska underteckna handlingen. Vittnena ska vidare ha kännedom om att handlingen är ett testamente, men de behöver inte ha kännedom om innehållet i handlingen.

Vid tvist angående giltigheten av testamente är det som huvudregel testamentstagaren som har bevisbördan för att formkraven är uppfyllda. I 10 kap. 2 § andra stycket ärvdabalken finns dock en bevislätnadsregel som gäller när det – som i det här fallet – finns en så kallad vittnesmening i vilken det intygas att testamentets upprättande har gått till på det sätt som sägs i 1 §. Enligt 2 § andra stycket ska ett sådant intygande äga tilltro, om det inte förekommer omständigheter som förringar intygets trovärdighet.

I NJA 1994 s. 34 har Högsta domstolen uttalat att om ett testamente försetts med vederbörligt vittnesintyg måste stor försiktighet iakttas när det gäller att frikänna testamentets giltighet på den grund att det påstås att formalia vid testamentets tillkomst inte har iakttagits. Av rättsfallet framgår vidare att vittnesintyget ska fränkännas tilltro om en bedömning av den samlade utredningen leder till slutsatsen att det är sannolikt att föreskriven form för testamentets upprättande inte iakttagits. Bevislätnadsregeln i 2 § andra stycket har ansetts vara analogt tillämplig när en testamentstagare väcker talan mot en annan och gör gällande ogiltighet (se Svea hovrätts dom av den 6 oktober 2010 i mål nr T 9983-09).

Tingsrätten har alltså att utifrån den samlade utredningen i målet pröva om kärandena har gjort sannolikt att testamentet inte har upprättats enligt formkraven.

Testamentets giltighet

Leif Preger och Reeta Preger, de testamentsvittnen som har undertecknat handlingen, har hörts i målet. Som ovan anförts har tingsrätten att pröva om det är sannolikt att testamentsvittnena inte hade kännedom om att handlingen var ett testamente och att testamentet därmed inte har upprättats enligt formkraven. Makarna Pregers vittnesmål är därför av särskild betydelse för prövningen.

Det har framkommit att makarna Preger var grannar med Per Welander och att de bl.a. hade vattnat hans blommor när han varit bortrest vid något tillfälle, men att de inte hade någon närmare relation till honom. Leif Preger och Reeta Preger har båda berättat om hur Per Welander stötte på Reeta Preger i deras gemensamma bostadsområde någon gång på dagtid under hösten 2019 och frågat henne om de kunde bevittna hans namnteckning. De har båda beskrivit att de vid bevittnandet befann sig vid köksbordet hemma hos makarna Preger och att Per Welander skrev på handlingen först, alternativt att hans signatur redan fanns på handlingen, och därefter makarna Preger. De upplevde båda att händelsen gick snabbt och de har uppgett att de inte har märkt att det har stått testamente på handlingen eller så har det inte synts. Reeta Preger har också varit säker på att hon inte har läst det vittnesintyg som står över hennes namnteckning. Makarna Preger har båda uppgett att deras uppfattning var att de endast skulle bevittna och vidimera Per Welanders namnteckning. Vidare har de redogjort för deras uppfattning om att det inte har angått dem vad det var för handling de bevittnade underskriften på utan att det var Per Welanders ensak. De har uppgett att de fick kännedom om att handlingen de bevittnade var ett testamente först efter Per Welanders död i samband med att Leif Preger stötte på två av döttrarna. Båda makarna har även berättat att de en gång tidigare har bevittnat hans namnteckning på en handling som senare visade sig vara ett testamente.

Kärandena har till stöd för sitt påstående även åberopat förhör under sanningsförsäkran med Louise Agerman och Charlotte Eriksson om deras kontakter med testamentsvittnena Leif Preger och Reeta Preger och omständigheterna i övrigt. Louise Agerman och Charlotte Eriksson har beskrivit Per Welander som en trygg, smart, företagsam person med mycket integritet och som gjorde allt för sina döttrar. De har båda beskrivit att de har uppfattat att förhållandet mellan Per Welander och Inguna Strazdina var dåligt precis innan hans bortgång. Louise Agerman har uppgett att hennes uppfattning är att testamentet daterat den 13 september 2019 inte motsvarade Per Welanders vilja. Louise Agerman har även beskrivit hur Leif Preger kom fram till henne och hennes syster Susanna Welander vid en garageuppfart när de stod och rensade ut Per Welanders hus och frågat dem om de visste vad han skrev på för handling, varpå de drog slutsatsen att han syftade på testamentet daterat den 13 september 2019. Louise Agerman har beskrivit att hon kände att det var fråga om ett formkravsfel och att upprättande av testamente inte ska gå till så. Charlotte Eriksson har beskrivit att hon var förvånad över att Leif Preger och Reeta Preger var testamentsvittnen då de inte hade någon relation till Per Welander förutom att de var grannar. Louise Agerman och Charlotte Eriksson har uppgett att de har haft enstaka kontakter med Leif Preger, dels angående hans intygande om det han har berättat vid garageuppfarten, dels om hur han har mått med anledning av detta. De har båda uppgett att de pratade med honom senast i december år 2020.

Kärandena har till stöd för påståendet om att Leif Preger och Reeta Preger inte hade kännedom om att handlingen de undertecknade utgjorde ett testamente även åberopat en skrivelse undertecknad av Leif Preger och Reeta Preger där det framgår att de har bevittnat handlingen utan att Per Welander har informerat dem om att det var ett testamente de skulle bevittna och att om det skulle ha framgått skulle de inte ha ställt upp som vittnen. Leif Preger har i sitt vittnesförhör stått fast vid innehållet i den skrivelsen. Reeta Preger har i sitt vittnesförhör stått fast vid innehållet i skrivelsen, förutom den del där det framgår att de inte skulle ha ställt upp som vittnen för det fall de visste om att det var ett testamente.

På Inguna Strazdinas begäran har förhör under sanningsförsäkran med henne själv och vittnesförhör med Geza Molnar hållits. De har båda beskrivit Per Welander på ett sätt som huvudsakligen överensstämmer med Louise Agermans och Charlotte Erikssons beskrivningar. De har båda beskrivit Inguna Strazdinas förhållande med Per Welander och har uppgett att de var samboende. Geza Molnar har berättat att han och Per Welander var intresserade av att upprätta testamenten och att Per Welander hade kollat upp hur man gjorde det på internet. Han har även berättat om hur Per Welander ville säkra upp för Inguna Strazdinas framtid eftersom hon var ny i Sverige. Inguna Strazdina har redogjort för den stressiga perioden innan Per Welander gick bort, bl.a. på grund av Covid-19, och om perioden efter hans bortgång. Inguna Strazdina har uppgett att hon tror att Per Welander valde Leif Preger och Reeta Preger som testamentsvittnen för att han litade på dem och för att de var bra personer och grannar. Geza Molnar har uppgett att han tror att Per Welander valde sina grannar som testamentsvittnen eftersom det var enkelt, men det är inget Per Welander har sagt till honom. Inguna Strazdina har uppgett att Per Welander visade upp testamentet för henne efter upprättandet i september 2019 men att hon aldrig har haft kontakt med Leif Preger och Reeta Preger, förutom att hon har hälsat på Leif Preger vid något tillfälle.

Det finns enligt tingsrätten inte i sig skäl att ifrågasätta vad som framkommit under partsförhören och vittnesförhöret med Geza Molnar, samt av den skriftliga bevisningen, om omständigheterna före och efter upprättandet av testamentet och om Per Welander som person. Samtidigt finns det anledning att framhålla att vad som är avgörande för tingsrättens bedömning är vad som framkommit om testamentsvittnenas kännedom om att handlingen var ett testamente. Som ovan konstaterats är det därför de vittnesutsagor som lämnats av Leif Preger och Reeta Preger som är av särskild betydelse för tingsrättens bedömning.

Leif Preger och Reeta Preger har båda berättat på ett klart och sakligt vis om hur det har gått till när de bevittnade Per Welanders testamente. De har på ett tydligt sätt redogjort för vad de kunde utläsa från handlingen samt anledningen till att de inte

frågade Per Welander om vad det var för handling de bevittnade. Tingsrätten finner framförallt att Reeta Preger har redogjort för händelseförloppet och hennes kännedom om handlingen på ett utförligt sätt. Att de inte minns alla detaljer framstår som naturligt och rimligt med beaktande av det snabba händelseförloppet och att Per Welander inte var en för dem nära bekant. Uppgiften om att de först efter ett samtal med två av Per Welanders döttrar fick veta att de hade bevittnat ett testamente stöds av de uppgifter som Louise Agerman och Charlotte Eriksson har lämnat. Varken Leif Preger eller Reeta Preger har något egenintresse i den sak målet gäller. De framstår som trovärdiga och deras uppgifter tillförlitliga. Tingsrätten finner inga skäl att ifrågasätta deras uppgifter. Varken det som framkommit om kärandenas och svarandeombudets kontakter med testamentsvittnena, eller det som framkommit om Per Welanders egenskaper och hans testamentariska vilja under de övriga förhören och i den skriftliga bevisningen förändrar tingsrättens bedömning i den delen.

Samlad bedömning

Vid en bedömning av den samlade utredningen i målet finner tingsrätten att det är klarlagt att Leif Preger och Reeta Preger inte var medvetna om att handlingen de bevittnade var ett testamente och att formkraven i 10 kap. 1 § ärvdabalken därmed inte var uppfyllda. Vid en samlad bedömning av utredningen i målet anser tingsrätten att kärandena har visat att det förelegat sådana omständigheter som gör det sannolikt att formkraven inte är uppfyllda. Testamentet ska därför förklaras ogiltigt på denna grund och käromålet vinner därmed bifall.

Rättegångskostnader

Eftersom käromålet har vunnit bifall ska Inguna Strazdina ersätta kärandena för deras rättegångskostnader. Inguna Strazdina har vitsordat kärandenas ombudskostnader upp till 39,5 timmar med ett arvode om 1 425 kr per timme samt tidsspillan och har i övrigt bestridit rättegångskostnaderna. Tingsrätten anser – mot bakgrund av målets art och omfattning – att det av kärandena framställda kostnadsyrkandet är skäligt.

Tingsrätten finner att den av advokaten Douglas Bigosinski begärda ersättningen i egenskap av rättshjälpsbiträde för Inguna Strazdina är skälig och bör fastställas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ges in till tingsrätten senast den 23 juni 2021. Prövningstillstånd krävs.

Maria Hölcke

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.